

Samtalsstöd

För målgrupperna: köpare av sexuella tjänster och personer med tvångsmässigt sexuellt beteende

Göteborgs
Stad

Länsstyrelsen
Västra Götaland

Förord

I februari 2023 lanserades ett metodstöd för arbetet mot prostitution och människohandel på Länsstyrelsen Västra Götalands och Länsstyrelsen Hallands webb. Det består av 5,5 timmars föreläsningar med instuderingsfrågor. Stödet riktas framför allt till kommunernas socialtjänst och andra verksamheter som möter målgrupperna.

Metodstödet är framtaget i samverkan mellan Länsstyrelsen Västra Götaland och Göteborgs Stad. Medverkande verksamheter är Mikamottagningen och KAST-verksamheten samt regionkoordinatorerna i Region Väst.

Länk till metodstödet: [Metodstöd mot prostitution och människohandel | Länsstyrelsen Västra Götaland](#)

Metodstödet kompletteras här med ett Samtalsstöd. Det ger mer konkret vägledning och stöd i mötet med personer som har erfarenhet av att köpa sex eller har ett tvångsmässigt sexuellt beteende. Vägledande för samtalsstödet är att förmedla kunskap om målgrupperna, vikten av gott bemötande och ett adekvat stöd.

Samtalsstödet har tagits fram av Maia Strufve på KAST-verksamheten i Göteborg och samordnats av Anders Sandberg på Enheten Folkhälsa och rättighetsfrågor på Länsstyrelsen Västra Götaland.

Göteborg november 2023

Anders Sandberg
Utvecklare
Länsstyrelsen Västra Götaland

Innehåll

SAMTALSSTÖD	1
FÖRORD	2
KAST - KÖPARE AV SEXUELLA TJÄNSTER	4
Upptäckten att den som betalat för sex önskade en förändring.....	4
KAST Göteborg	4
Lag mot sexköp	4
Köpare av sexuella tjänster är en heterogen grupp	5
Frivilligt sökande	5
Att nå målgruppen.....	5
Efter upptäckt och polisingripande.....	5
Förhållningssätt.....	6
SAMTALSGUIDE KAST	7
MALL FÖR DJUPINTERVJU	9
ANHÖRIGSTÖD.....	10
Generella reaktioner hos anhörig/partner	10
REFERENSER	11

KAST – Köpare Av Sexuella Tjänster

Upptäckten att den som betalat för sex önskade en förändring

I *Mansstudien* (1996) framkom att i gruppen med erfarenhet av att ha betalat för sex fanns ett behov av stöd och samtal om sitt beteende att köpa sex. Denna studie låg sedan till grund för ett vidare arbete som presenterades i *Könsköparna-varför går män till prostituerade?* (1996). 40 personer deltog och 38 av dem efterfrågade hjälp för att förändra sitt beteende, det vill säga upphöra med att betala för sex. En ny grupp hjälpsökande för kommunens socialtjänst konstaterades därmed vara identifierad. Med den bakgrunden startade Göteborgs Stad 1997 ett projekt som riktade sig till personer med erfarenhet av att ha betalat för sexuella tjänster. Det var två år innan lagen om förbud mot sexköp trädde i kraft.

KAST Göteborg

Med Göteborgs Stad projekt 1997 kan konstateras att den första KAST-verksamheten var ett faktum. Den är därmed den första och äldsta KAST-verksamheten i Sverige. Under åren har mycket kunskap och erfarenhet samlats om målgruppen köpare av sexuella tjänster. Den kunskapen delas här i den samtalsguide som följer. Det har genomförts forskningsstudier som genomlyst KAST-verksamheten och länk till dessa redovisas avslutningsvis.

Lag mot sexköp

Från och med 1 januari 1999 är det förbjudet enligt lag att köpa sexuella tjänster eller att göra försök till att köpa sex. Det är en tydlig markering att ingen människa har rätt att köpa sig tillträde till någon annan människas kropp. Bakgrunden är ett långsiktigt jämställdhetsarbete och ett arbete för jämlikhet människor emellan. Lagstiftningen är en viktig milstolpe i det arbetet. Före 1999 var det inget lagbrott att betala för sexuella tjänster men för många var det dock ett etiskt och moraliskt brott att köpa sex.

Sexköpslagen har en normativ utgångspunkt. Det har också visat sig vara en god grund till en förändrad attityd och ökad medvetenhet om prostitution och dess risker och skadeverkningar för den som utsätts och utnyttjas.

Köpare av sexuella tjänster är en heterogen grupp

Efterfrågesidan inom prostitution och människohandel för sexuella ändamål utgörs i Sverige av ett socioekonomiskt tvärsnitt av den manliga befolkningen i åldrarna 20 – 75 år. En liten del är kvinnliga sexköpare och icke binära personer. Gruppen sexköpare som företrädesvis definierar sig som män är heterogen. Det betyder att det inte går att generalisera kring till exempel bevekelsegrunden till att köpa sex. Inom gruppen finns också ett mycket varierat behov av insatser och stöd. Det spänner från lag & rätt, det vill säga en insats från polis och kriminalvård som utdömer straff, till de som frivilligt söker hjälp för att förändra sitt beteende. Gemensamt för gruppen köpare av sexuella tjänster är emellertid – oavsett den enskildes motiv och behov av stöd – är att de gjort sig skyldiga till en kriminell handling.

Frivilligt sökande

Det är gruppen av frivilligt sökande som sökt sig till KAST-verksamheten i Göteborg. De utgör en mindre grupp av samtliga som har erfarenhet av att köpa sex. De frivilligt sökande har gemensamt en förmåga att känna skam och skuld. Av de som söker hjälp har cirka 25% erfarenhet av sexuella övergrepp av en nära anhörig tidigt i livet. Mot den bakgrunden kan sexköpen ses som ett återuppreningstvång i vuxna livet. En övervägande majoritet bär på ett fruset trauma som kan bestå av förlust av en nära och viktig person eller förlusten av en relation tidigt i livet. Det har medfört såväl anknytningsbrist som försummelse.

Att nå målgruppen

Det viktigaste för en verksamhet som önskar nå målgruppen köpare av sexuella tjänster är att på olika sätt göra sig mottagliga för dem. Det ska vara lätt att hitta till verksamheten och det ska vara enkelt att känna igen sig i all den information som finns om verksamheten. Målgruppen behöver bli tydligt inkluderade i utbudet av råd, stöd och behandling som erbjuds.

Efter upptäckt och polisingripande

En person kan söka hjälp efter en rekommendation eller hänvisning av någon annan. I många fall är det lokalpolisen som hänvisar. Det har då skett efter ett polisingripande då personen blivit tagen på bar gärning vid ett sexköp. I den situationen är motivationen inte alltid så stark att förändra ett beteende. De kan i stället behöva hjälp att hantera chocken

som det är för många att bli upptäckta och gripna av polisen vid ett sexköp. I mötet med den personen är psykoedukation till stor hjälp i samtalet. Det betyder att ge generell kunskap och information om målgruppen som ger möjlighet till igenkänning. Några av dem som söker kontakt efter hänvisning av polisen kan komma att utveckla en inre motivation till ett ändrat beteende.

Eftersom flertalet av de som söker sig till KAST-verksamheten lever i relation och många dessutom är föräldrar är det av stor vikt att minska lidandet för individen och deras anhöriga.

Förhållningssätt

Ett icke moraliserande och icke fördömande förhållningssätt hos dig som professionell är absolut nödvändigt för att skapa mottaglighet hos dem du möter. Mer detaljerat innehåll finns i samtalsguiden på nästa sida.

VIKTIGT!

På lång sikt syftar arbetet med målgruppen till att minska efterfrågan på sexuella tjänster. Det betyder att färre personer blir utsatta för deras kriminella handlingar.

Det är ett viktigt konstaterande att efterfrågan på sexuella tjänster utgör själva motorn inom sexindustrin, prostitution och människohandel för sexuella ändamål.

Samtalsguide KAST

Kan användas i samtal

Ställ frågor som lotsar fram till svar och igenkänning.
Fråga utan att skuldbelägga eller moralisera!

- Definierar du dig som sexmissbrukare?
 - Har du ett tvångsmässigt sexuellt beteende, som du försökt sluta/bryta utan att lyckas?
 - Har du någon gång betalat för sex?
 - Vad var det som fick dig att ta kontakt just nu?
- Vid situationer med (mycket) inslag av skam är det svårt att svara exakt. Oftast kommer en del av eller ett första skikt av berättelsen. Låt det vara så. Det går att komma in på djupet och få mer fakta längre fram i samtalen.
 - Bekräfta klientens initiativ (vilja) till förändring!
 - Vad har handlingen/beteendet fyllt för funktion för dig?
 - Oftast är det så att klienten sedan lång tid tillbaka har sexualiserat starka och smärtsamma känslor. Med andra ord agerat ut i olika sexuella handlingar då ett lidande infunnit sig. Då har klienten förpassat sig till sitt "flyktrum".
 - Klienten har ofta svårt att sätta ord på sitt känslotillstånd och sina känslor. De känner igen sig i begreppet – *känslspråksalfabet*.
 - Klienten kan blanda ihop sitt behov av sexualitet med den sexuella praktiken, som är något en gör.
 - På grund av det frusna traumat med anknytningsbristen söker klienten efter ett avvisande i nära relation, tidigare beskrivet som ett återupprepningstvång. Detta trauma brukar bli tydligt och synligt vid djupintervjun.
 -

- Prata om nolltolerans till bild och textstöd för onani.
Bild och textstöd vid onani bidrar till objektifiering och avhumanisering av den andra. Det kan utveckla sig till ett destruktivt beteende som klienten behöver stöd för att bryta. Klienten behöver i stället utveckla sin förmåga att vara i relation till sig själv och andra.
- Pornografin är icke-relationell! Fråga därför,
 - Vad är det för slags pornografi du tittar på?
- Kan klienten beskriva pornografin är det viktigt att ställa frågan,
 - Vem är det du identifierar dig med i det du ser i pornografin?

Detta ger en bra bild av hur klienten känner sig och ser på sig själv.

Mall för djupintervju

Kan användas i samtal

Här lämnas tips på vad som kan vara angeläget att få med i en djupintervju i början av kontakten.

Gör en familjekarta. Gärna i i tre generationer. Det ger möjlighet att senare gå tillbaka och se viktiga personer i klientens nätverk.

Personlig historia bör innehålla:

Barndom, var och hur var den?

- intressen
- skola
- vänner
- erfarenheter

Uppväxt

Mönster/prägling, vilka attityder, beteenden och normer var rådande?

Utsatthet

Puberteten

Sexuell debut

Sexuella erfarenheter

Första förälskelsen

Relationer

Köpdebut eller start av det tvångsmässiga sexuella beteendet

OBS!

Efter denna djupintervju har du säkert mängder av material för ett fortsatt samtalsstöd!

Anhörigstöd

Det är inte alla mottagningar som har möjlighet att erbjuda en anhörig partner råd och stöd.

KAST i Göteborg valde att ta emot anhöriga direkt från start för att många av de som söker sig till verksamheten lever i en relation. Det är angeläget att ge råd och stöd även till partnern, främst för att skuldavlasta.

Generella reaktioner hos anhörig/partner

- Kontrollförlust
- Tar på sig skuld
- Tar på sig skam
- Blir mottagare av partners frigörelse från den distanserade vårdnadshavaren (anknytningsbrist). Klienten hämnas omedvetet vårdnadshavaren genom att rikta ilska/vreden mot den anhörige partnern.

Då partnern upptäcker eller får kännedom om att ett sexköp eller ett tvångsmässigt sexuellt utagerande skett, drabbas partnern av en kontrollförlust. Den förlusten kan uppfattas som att hela världen rämningar, att livsfundamentet krackelerar totalt.

I den krissituationen behöver den anhörige partnern få eget stöd för att få möjlighet att förstå sina egna känslor och reaktioner.

Det kan med tiden bli aktuellt för den anhörige att få viss kunskap om olika bevekelsegrunder för varför sexköparen köper sex. Detta för att skapa en förståelse för partners handlingar.

Viktigt i samtalen med den anhörige är att förvissa sig om att hen inte tagit på sig vare sig skulden eller skammen över partners val av handlingar. Skulden och skammen ska omhändertas av sexköparen själv eller hos den som agerat ut i tvångsmässiga sexuella handlingar.

OBS!

Den eller de handlingar som klienten gjort sig skyldig till är inte medvetet riktade mot partnern. Konsekvenser för partnern är ändå en stark kontrollförlust på grund av tillitsbrottet. För många anhöriga är det oerhört värdefullt av få bli både skam- och skuldavlastad.

Referenser

Lag om förbud mot köp av sexuella tjänster (1998:408).

Könsköparna: Varför går män till prostituerade?

Sandell, Pettersson, Larsson och Kuosmanen, Natur och Kultur, 1996.

Prostitution i Sverige. Huvudrapport: Kartläggning och utvärdering av prostitutionsgruppernas insatser samt erfarenheter och attityder i befolkningen.

Carl Göran Svedin, Delrapport 4 och 6, 2012.

KAST i Göteborg – en samtalsmottagning för köpare av sexuella tjänster, Göteborgsregionen FoU i Väst, 2021.

[Ladda ner rapporten hos Göteborgsregionen](#)